

ΣΩΖΟΠΟΛΙΤΙΚΑ ΠΑΡΑΜΥΘΙΑ*

Τάρνίτσι βίτσι

Ένα γκαιρό κ' ένα ζαμάνι ήδανε μινιά γριά και δέ νείχε παιδι και πήγαινε νύχτα μέρα στη νέκκλησιά και παρακαλούσε δη Μπαναΐα: «Παναΐτσα μου δόμ' ένα παιδί κι ἄς εἶναι κι ἄρνάκι». Λοιπὸν ἡ Παναΐα δὴ νέλυπῆθηκε καὶ δὴ νέδωκε τάρνάκι γιὰ παιδάκι. Κάθε μέρα πήγαινε ἡ γριά στὸ βουνό κ' ἔφερνε χορταράκι κ' ἔτρωγε τάρνάκι. Κι ἅμα νήρκουδανε πὲ τὸ βουνό ἔλεγε στ' ἄρνάκι:

Ἄρνίτσι βίτσι ἔλ' ἀνοιξε,
χλωρὴ βοσκίτσα σ' ἔφερα,
νὰ φᾶς, νὰ πιῇς, νὰ κοιμηθῇς
καὶ τὸ πρωὶ νὰ σηκωθῇς,
νὰ πάρῃς τὸ καλάθι σου,
νὰ πάῃς στὸ σκολεῖό σου.

Μινιά μέρα δὴνε ἄκουσε ὁ λύκος καὶ τὰ ἔμαθε τὰ λόγια δῆς. Δὴν ἄλληνα δὴ νῆμέρα δὴνε παραμόνεψε, κ' ἡ γριά στὸ βουνό κι ὁ λύκος στὸ σπίτι. Χτύπησε δὴ βόρτα καὶ εἶπε μὲ χοδρὴ φωνή:

Ἄρνίτσι βίτσι ἔλ' ἀνοιξε,
χλωρὴ βοσκίτσα σ' ἔφερα,
νὰ φᾶς, νὰ πιῇς, νὰ κοιμηθῇς
καὶ τὸ πρωὶ νὰ σηκωθῇς,
νὰ πάρῃς τὸ καλάθι σου,
νὰ πάῃς στὸ σκολεῖό σου.

Καὶ τάρνάκι δόνε εἶπε: «Σὺ δὲν εἶσαι ἡ μαννοῦλα μου· ἡ μάννα μου ἔχει ψιλὴ λαλιά καὶ κόκκινες πατοῦνες». Πάει κι ὁ λύκος στὸ γκατσιβελο καὶ δόνε λέει: «Κατσιβελε, νὰ μὲ κάνῃς ψιλὴ λαλιά καὶ κόκκινες πατοῦνες, γιατί θὰ φάω δὲ γάδαρό σου». Πῆρε κι ὁ κατσιβελος τὸ τσεκίτσι δου καὶ τσάκα τσοῦκα, τσάκα τσοῦκα δὲ νέκανε ψιλὴ λαλιά καὶ κόκκινες πατοῦνες. Πῆγε ὕστερις στὸ σπίτι καὶ εἶπε μὲ ψιλὴ φωνή:

* Ἐδημοσιεύθησαν ὑπὸ Θεοδ. Προδρόμου εἰς περ. Λαογραφία 5(1915 - 16), σ. 450 - 459.

Ἄρνίτσι βίτσι ἔλ' ἀνοιξε,
 χλωρὴ βοσκίτσα σ' ἔφερα,
 νὰ φᾶς, νὰ πιῇς, νὰ κοιμηθῇς
 καὶ τὸ πρωὶ νὰ σηκωθῇς,
 νὰ πάρῃς τὸ καλάθι σου,
 νὰ πάῃς στὸ σκολεϊό σου.

Τότες εἶπε καὶ τάρνι «Σὺ εἶσαι ἡ μαννουλίτσα μου» κι ἀνοιξε· βαίνει κι ὁ λύκος μέσα καὶ χάπ, τὸ ἔβαλε μνιά βοῦκα. Μαζεῦει τὰ κοκκαλάκια του ὅστερα, τὰ ἔβαλε σ' ἓνα δρουβᾶ καὶ τὰ κρέμασε πίσ' στὴ βόρτα.

Ἔρχεται ὅστερα καὶ ἡ γριά πὲ τὸ βουνό, φωνάζει «ἀρνίτσι βίτσι», φωνάζει «ἀρνίτσι βίτσι», μὰ τάρνι τὸ ἔφαγε ὁ λύκος. Πάῃσε στὴ νεϊτόνισσα καὶ δὴ νέρωτᾶ: «Εἰτόνισσα, μὴ λάχη καὶ εἶδες τάρνίτσι βίτσι μου;» Εἶπε κ' ἡ εἰτόνισσα: «Δὲ δὴ εἶδα. —Δῶσε με, εἰτόνισσα, τὸ τσεκουρι σου¹, ν' ἀνοίξω δὴ βόρτα μου νὰ διῶ τάρνίτσι βίτσι μου τέπαθε». Πῆρε τὸ τσεκουρι, χτύπησε δὴ βόρτα, δὴ νᾶνοιξε, βῆκε ἡ γριά μέσα, γλέπει τάρνάκι ἔλειπε, μόνε τὰ κοκκαλάκια δου πίσ' στὴ βόρτα. Λοιπὸν ἔκλαψε, φώναξε «τάρνάκι, παιδάκι μου, ποῦ εἶσαι νὰ φάῃς τὸ χλωρὸ τὸ χορταράκι, ποῦ σ' ἔφερα!» Ὑστερα πῆρε δὴ ρόκα δῆς κ' ἔκατσε στὸ σοφᾶ δῆς κ' ἔκλωθε. Κι ὁ λύκος ποκάτου, πὲ μνιά βελόνα δὴ νῆτσιβοῦσε, κ' ἔλεγε ἡ γριά: «Ἐγὼ κονιδία δὲν ἔχω, ἐγὼ ψειρούδια δὲν ἔχω, τί εἶναι αὐτὸ ποῦ με τσιβᾶ;» Σηκώνεται ἡ γριά σκύβει καὶ γλέπει ποκάτ' πὲ δὴ σοφᾶ εἰς λύκο. «Ἄ ἐσύ εἶσαι, κῦρ σύδεκνε! Καὶ δὲ βγαίνεις νὰ φάμε καὶ νὰ πιοῦμε καὶ νὰ παίξουμε καὶ τὸ σάκκου σάκκου!» Βγῆκε κι ὁ λύκος, ἔφαγανε, ἤπιανε καὶ πῆρε ἡ γριά ἓνα μεγάλο σάκκο καὶ βῆκε μέσα καὶ εἶπε στὸ λύκο: «Πᾶρ' αὐτὸ τὸ σκοινὶ καὶ δέσε με ὡς πάνου, πᾶρε καὶ δὴ βίτσα³ αὐτήνα καὶ νὰ με χτυπᾶς. Αὐτὸ εἶναι, κῦρ σύδεκνε, τὸ σάκκου σάκκου». Δὴ νῆδεσε ὁ λύκος, πῆρε καὶ δὴ βίτσα καὶ δὴ νῆδωκε πεδέξη. «Φτάνει, γριά; —Φτάνει, κῦρ σύδεκνε». Βγῆκε ἡ γριά κ' ἔβαλε δὴ λύκο μέσα. Λοιπὸν δόνε δένει ἡ γριά πὸ πάνου καλά καλά, σφιχτά σφιχτά, παίρνει καὶ δὴ μεγάληνα δὴ σοπάνικα⁴ κι ἀρχίνησε νὰ δόνε χτυπᾶ καὶ νὰ δόνε λέγη: «Ποῦ σὲ τρώει, ποῦ σὲ πονεῖ. —Ὡχ γριά, τὸ κεφάλι μου! —Θὰ τρώῃς τάρνίτσι βίτσι μου; —Ὡχ γριά, τὰ ποδάρια μου! —Θὰ τρώῃς τάρνίτσι βίτσι μου; —Ὡχ γριά, τὰ ἔπαθα! —Θὰ τρώῃς τάρνίτσι βίτσι μου;» Δόνε σκότωσε, πάγει στὸ παζάρι, παίρνει ἓνα κάρρο καὶ δυὸ στρατιῶτες, δόνε βάνουνε μέσ' στὸ κάρρο, δόνε πάνε στὸ βοταμὸ καὶ δόνε κάνουνε βλούμ.

Ὁ ἄτεκνος

Ἐνα γκαιρὸ ἦδανε ἓνας ἄτεκνος. Λοιπὸν αὐτὸς ὁ ἄτεκνος πήγαινε στὸ

1. Ἡ λ. δὲν λέγεται εἰς Σωζούπολιν.

2. Ἀποκάτω.

3. Βέργα.

4. Σοπάνικα (καὶ ἐν Πελοποννήσῳ σόπα) ρόπαλον. Ἡ λ. σλαβική.

καφενεῖο, στὸ βερίπατο, ἔγλεπε τοῦ κόσμου τὰ παιδιά καὶ λυπούδανε γιατί νὰ μὴν ἔχη κι αὐτὸς παιδί. Μέρα νύχτα ἦδανε μελαγχονικός. Δὸ νῆγλεπε κ' ἡ γεναῖκα του ποῦ εἶχε συλλοιῇ καὶ δόνε ρώτησε μνιά μέρα τί ἔχει. «Ἐχω μεράκι ποῦ δὲ γκάνουμε παιδιά». Εἶπε κι αὐτή: «Δὲ θέλει ὁ θεὸς νὰ μᾶς δώκη, τί νὰ κάνουμε». Λοιπὸν μνιά πρωί⁵ σηκώνεται καὶ φεύγει πὲ τὸ σπίτι του χωρὶς νὰ δόνε πάρουνε εἶδηση. Ξυπνᾷ κι αὐτή, ποῦ ὁ ἄδρας της! Σὰ ξέρω ἐγὼ, ξέρεις καὶ σύ. Ἐβγαλε ἀθρώπους νὰ δόνε γυρέψουνε, μὰ ποῦ αὐτὸς! Πάει χάθηκε.

Πῆρ' αὐτὸς τὰ βουνά, πήαινε, πήαινε, πήε ποκά⁶ π' ἓνα δέδρο. Κεῖ πέρα εἶχε μνιά βλάκα κ' ἔκατσε πάνω καὶ εἶπε «Ὡχ!» Τότες παρουσιάστηκε ἓνας μεγάλος ἀράπης, μαναῖκα μου, καὶ δόνε ρωτᾷ: «Τί με ἠθελες καὶ με γυρεύεις; —Δὲ σὲ θέλω. —Γιατ' εἶπες Ὡχ; Καὶ μένα Ὡχ με λένε καὶ ἦρτα νὰ διῶ τί με γυρεύεις». Εἶπ' αὐτὸς: «Δὲ θέλω τίποτα, μὰ ἔχω μεράκι καὶ λέγω Ὡχ. —Τί μεράκι ἔχεις;» Τότες εἶπε καὶ κεῖνος τὸ μεράκι του. «Γιαταυτὸ' σταναχωρεῖσαι; Ἐγὼ θὰ σὲ δώκω ἓνα μῆλο, νὰ τὸ πάρης, νὰ πάης στὸ σπίτι σου κι ἅμα φάτε ὅστερα νὰ τὸ κόψης, νὰ τὸ καθερίσης καὶ νὰ τὸ φάτε πὸ μισὸ πὲ δὴ γυναῖκα σου, μὰ τίς φλοῦδες νὰ μὴ τίς πετάξετε· νὰ τίς δέσης σ' ἓνα παννὶ καὶ νὰ τίς βάλης ποκά π' ἓνα σεδοῦκι, καὶ θὰ γεννήσῃ ἡ γεναῖκα σου ἀγόρι· μὰ πάνου στὰ εἴκοσι τὰ χρόνια θὰ τὸ πάρω πίσου». Εἶπε κ' αὐτὸς «καλὸ», πήρε τὸ μῆλο κ' ἔφυνε. Πῆγε στὸ σπίτι του χαρούμενος. Σὰ δόνε εἶδε ἡ γεναῖκα του, δόνε ρώτησε ποῦ ἦδανε. «Γεναῖκα, εἶπε κεῖνος, ποῦ ἔφυνε μὲ βγῆκε σὲ καλὸ. Πῆγα στὰ βουνά. Πήαινα, πήαινα, πήε ποκά π' ἓνα δέδρο. Κεῖ πέρα εἶχε μνιά βλάκα κ' ἔκατσε πάνω καὶ εἶπε «Ὡχ!» Τότες παρουσιάστηκε ἓνας μεγάλος ἀράπης καὶ με ρώτηξε τί με θέλεις καὶ με γυρεύεις. Δὲ σὲ θέλω δόνε εἶπα. Καὶ κεῖνος με ρώτηξε πάλε γιατί εἶπες Ὡχ. Καὶ μένα Ὡχ με λένε καὶ ἦρτα νὰ διῶ τί με γυρεύεις. Δόνε εἶπα καὶ γὼ τὸ μεράκι μου καὶ με εἶπε γιαταυτὸ με γυρεύεις; Καὶ με ἔδωκε ἓνα μῆλο καὶ με εἶπε νὰ πάρ' αὐτὸ τὸ μῆλο κι ἅμα πάης σπίτι σου καὶ φάης, νὰ τὸ κόψης αὐτὸ τὸ μῆλο, νὰ τὸ καθερίσης καὶ νὰ τὸ φάτε, μὰ τίς φλοῦδες νὰ μὴ τίς πετάξετε, μόνε νὰ τίς δέσης σ' ἓνα παννὶ καὶ νὰ τίς βάλης ποκά π' ἓνα σεδοῦκι καὶ θὰ γεννήσῃ ἡ γεναῖκα σου ἀγόρι». Μὰ δὲ δῆνε εἶπε πῶς στὰ εἴκοσι τὰ χρόνια θὰ τὸ πάρῃ τὸ παιδί. Πράματις ἔμεινε ἡ γεναῖκα του ἔγκυα, γεννήθηκε τὸ παιδί ἀγόρι, χαρές, πασκαλιές, τὸ βάφτισανε, μεγάλωνε, γένκε δυὸ τριῶ χρονῶ κ' ἦδασι μέσ' στίς χαρές του. Σὰ βάτησε στὰ ἑπτὰ, τὸ βάλανε στὸ σκολεῖο καὶ μέρα με δὴ νῆμέρα τὸ παιδί προώδευε⁸ σημανδικά. Πάνου στὰ δεκαπέντε χρόνια τοῦ παιδιοῦ ἀρχίνησε πάλε νὰ μελαγχονῇ ὁ πατέρας του, τὸ σκουλῆκι δὸ νῆτρωγε ὅποτε θυμούδανε δὸ νά-ράπη.

Ἡ γεναῖκα του δὸ νῆγλεπε κάθε μέρα, μιά μέρα τέλος δὲ βάσταξε καὶ δὸ

5. Μνιά ἡμέρα, μνιά πρωί.

6. Ἀπὸ κάτω. Ἡ ἀπὸ ἔχει δύο τύπους πὲ καὶ πό. Ὁ τύπος πὲ κατὰ τὸ με οὐ καὶ τὴν σημασίαν πολλάκις λαμβάνει: Ἦρτα πὲ δὴ βάρκα.

7. Προφέρεται ὡς μία λέξις. Πολλάκις καὶ γιαταυτο κατὰ τὸ γιὰ κεῖνο.

8. Λέγεται κυρίως προγώδευε, ἀλλ' ὅπως ἤκουσα, οὕτω καὶ ἔγραψα.

νέρωτηξε τί ἔχει. Τότες ἐξηγήθηκε καὶ δὴνε εἶπε: «Γεναῖκα τὸ καὶ τό». Ἀρχίνσε καὶ ἡ γεναῖκα νὰ μελαγχονῇ. Ὁ γιὸς ἔδρεχε⁹ πάνου κάτω, ὅπου ἄκουγε καλὸ γιαντρί, δὲ νῆφερνε στὸ σπίτι, μὰ τοῦ κάκου! Μνιά μέρα πιά δὲ βόρεσε νὰ βαστάξῃ καὶ εἶπε: «Θὰ μὲ πῆτε καλὰ καὶ σώνει τί ἔχετε καὶ μελαγχονεῖτε». Τότες ἐξηγήθηκαν καὶ εἶπαν: «Παιδί μου, αὐτὸ κι αὐτὸ τρέχει. —Γιαταυτὸ σταναχωρεῖστε; Ἐγὼ, πατέρα, νὰ μὲ δώκετε μνιά γκάσσα φλουργιά καὶ θὰ φύγω. Θὰ τελειώσουνε τὰ εἴκοσι τὰ χρόνια καὶ πάλε θὰ νῆρτω». Δόνε δώνουνε μνιά γκάσσα φλουργιά καὶ δὴ νεῦκῃ δους καὶ φεύγει. Λοιπὸν πῆρε δὲ δρόμο κ' ἐφυγε.

Πήιαινε, πήιαινε, πήιαινε, βρίσκει στὸ δρόμο ἓνα λέσι¹⁰ ποὺ τὸ εἶχανε στὴ μέση ἓνα λεονδάρη κ' ἓνας ἀχτός¹¹ καὶ μάλωνανε ποιὸς νὰ πρωτοφάγῃ. Στάθηκε τότες τὸ παλληκάρη, ξεκαβαλλκεύει, κατεβαίνει, βγάζει τὸ γιαντρίνι δου, χωρίζει τὸ λέσι καὶ δώνει στὸ νάχτὸ τὰ κόκκαλα καὶ στὸ λεονδάρη τὸ κρέας¹². Ἄμαν ἔφυγε εἶπε τὸ λεονδάρη: «Τέτοιο καλὸ μᾶς ἔκανε τὸ παλληκάρη καὶ μεῖς τίποτε δὲ δὲ δώκαμε. Τρέξε, πρόφταξε, ἀχτέ, καὶ φέρ' το δῶ». Τρέχει κι ὁ ἀχτός καὶ δόνε φέρνει. «Τί μὲ ἀγαπᾶτε, τί μὲ θέλετε;» Λέγει τὸ λεονδάρη: «Τὸ καλὸ ποῦ μᾶς ἔκανες, τί θέλεις;» Εἶπε καὶ τὸ παλληκάρη: «Δὲ θέλω τίποτα. —Μὰ δὲ γίνεται, εἶπε τὸ λεονδάρη, εἶναι τῶν ἀδυνάτων, σὺ πεδῶ ποῦ πάεις θὰ νῆρτῃ ὥρα νὰ μᾶς χρειαστῇς. Νὰ πάρῃς αὐτὸ τὸ δέρμα νὰ γένεσαι ὅποτε θέλεις λεονδάρη». Καὶ ὁ ἀχτός τὰ ἴδια. Τὸ πῆρε κ' ἔφυγε. Πηιαινε, πηιαινε, φτάνει σὲ μνιά πολιτεία, νοίκιασε μνιά γκαμαρά κ' ἔκατσε. Τὸ πρωὶ βγῆκε περίπατο νὰ σεργιανίσῃ καὶ εἶδε μνιά μεγάλη κίνησι στὸ παλάτι, μεγάλη κίνησι! Σὰν ἔπῃε στὸ σπίτι, δὲ νέρωτησε ἡ νοικοκερά δου ποῦ πῆτε καὶ τί εἶδε. Εἶπε κι αὐτός: «Πῆγα στὸ παλάτι καὶ σεργιανίσῃ, μὰ μ' ἔκανε ἐντύπωση μνιά μεγάλη κίνησι στὸ παλάτι». Καὶ δόνε εἶπε καὶ ἡ νοικοκερά δου: «ἔχει ὁ βασιλῆς μνιά θεγατέρα¹³ καὶ γιαταυτὸ γένετε ἀπὸ τὴν κίνησι. Ὁ βασιλῆς ἔχει μνιά ζυγαριά καὶ ὅποιος γυρέψῃ δὴ γκόρη δου λέει ἐγὼ θὰ γιομίσω τὸ ἓνα μέρος τῆς ζυγαριάς φλουργιά καὶ σὺ τὸ ἄλλο μέρος, καὶ ἅμα βαραίνει τὸ δικό μου μέρος θὰ σὲ πάρω τὸ κεφάλι σου, κι ἅμα βαραίνει τὸ δικό σου θὰ πάρῃς δὴ γκόρη μου. Καὶ χάθηκε ἔτσι κόσμος καὶ κοσμάκης, παιδί μου.»

Λοιπὸν σηκώνεται τὸ πρωὶ καὶ πάει σ' ἓνα φέρμελεδζή καὶ δόνε λέει: «Θέλω νὰ μὲ κάνῃς μνιά φουστανέλλα ὁλόχρυση, καὶ ἡ φέρμελη ὅλη χρυσή, τουζλούκια χρυσά, ὅλα. Γιά πόσες μέρες τὰ κάνετε; —Τόσες». Δώνει καπάρη καὶ φεύγει. Πέρασε ἡ διορία, γένκε κ' ἡ φορεσιά. Λοιπὸν δὴ νῆφόρισε καὶ πάει ποκά πὲ τὸ παλάτι. Σπασάρει, σπασάρει, τίποτα, κάνα σημεῖο δὲν εἶδε. Λοιπὸν

9. Τὸ δ ἂν δὲν προῆλθεν ἀπὸ τοῦ ντ τοῦ ἐντρέχω, ἐξάπαντος τότε ἐκ τοῦ δὲ δρέχω ἐλέχθη καὶ ἀρέχω.

10. Πτώμα.

11. Ἀετός, αἰτός, ἀχτός· τὸ ι ἐτράπη εἰς ἀηχον χ διὰ τὸ ἀηχον τ. Ἰδὲ Χατζιδάκι, Μεσ. καὶ Ν. Ἑλλ. Β' 322.

12. Λέγεται καὶ κριάσι ὑπὸ τοῦ λαοῦ.

13. Ἀντὶ θυγατέρα. Ἰσως κατ' ἀναλογίαν πρὸς τὸ γεναῖκα.

δὴ νᾶλλη δὴ νῆμερα πιάνει καὶ γένεται ἀχτός καὶ πάγει στὸ περιβόλι δης. Σὰ δόνε εἶδε κείνη τρελλάθηκε, μηνᾶ ἀμέσως στὸ βεριβολάρη «τρέξτε, πιάστε το-να». Ἐτρεξανε, δὸ νῆπιασανε. Τότες ἡ βασιλοπούλα στέρνει, παίρνει ἓνα χρυσὸ κλουβὶ καὶ βάνει δὸ νάχτὸ μέσα καὶ δόνε παίρνει στὴ γκάμαρα ποῦ κοιμούτανε.

Ἡ βασιλοπούλα δὲν ἐκατέβαινε στὸ τραπέζι, δῆνε πῆλαινανε στὴ γκάμα-ρά δης τὸ φαειτὸ κ' ἔτρωγε. Λοιπὸν ἅμα ἡ δοῦλα δης τὸ τοίμαζε, πῆλαινε καὶ δῆνε φώναζε. Ὅσο νὰ σηκωθῇ ἡ βασιλοπούλα νὰ πάη, ὁ ἀχτός γένουδανε παλληκάρι, ἐβγαίνει πὲ τὸ κλουβί, ἄρπαζε καὶ πὲ τὸ ἓνα καὶ πὲ τὸ ἄλλο τὸ φαειτὸ καὶ τὰ σκάλιζε ὅλα. Πῆλαινε κ' ἡ βασιλοπούλα τὰ γλεπε καὶ ποθάμαζε. Μνιά, δυό, στίς τρεῖς δὲ βάσταξε πιά, ἀμέσως τὸ κουδοῦνι νάνερτη ὁ πατέρας πάνου νὰ διῇ τὸ τραπέζι. «Τί δοῦλες εἶν' αὐτές, νὰ φέρνουνε τὸ φαί, νὰ τὸ τρῶνε κ' ὕστερα νὰ μὲ φωνάζουνε! Ἀμέσως νὰ πάρης τὸ κεφάλι δους. — Ἀμέσως, κόρη μου, μὴν ἀνησυχῆς, δὴ γνώμη σου θὰ σὲ δῆνε κάνω». Γνωστικὸς ὅμως καὶ τίς ἐβγαζε χωρὶς νὰ τίς ποκεφαλίζῃ. Τᾶλλο βράδυ πάλε τὰ ἴ-δια. Τότες λέει δὴ δοῦλα δης: «Σὰ βάης τὸ φαειτὸ νὰ μὲ φωνάξης στὴν ὥρα». Τοίμασ' ἡ δοῦλα, πάει στὴ στιμὴ δῆνε φωνάζει καὶ κατεβαίνει. Τρέχει κ' ἡ βασιλοπούλα, ἀνοίει δὴ θύρα καὶ γλέπει ἓνα λεβέντη, ἔλαμβε ὁ ἥλιος, ἔλαμβε καὶ κείνος. «Ἄ! σὺ εἶσαι ποῦ τρώεις τὰ φαειτὰ καὶ γὼ νομίζω ποῦ τὰ τρῶνε οἱ δοῦλες!» Εἶπε καὶ κείνος «Ναί». Τότες τὰ οἰκίσανε. Ἐφαγανε μαζί, βῆκε κεί-νος στὸ κλουβί, ἤρτανε οἱ δοῦλες, σηκώσανε τὸ τραπέζι. Ἦρτε ἡ ὥρα ἐκλείσει τὸ δωμάτιό δης νὰ ἡσυχάσῃ. Λοιπὸν ἄρχισαν νὰ μαλοῦνε. Εἶπανε καὶ γιὰ τοῦ πατέρα δης τὸ στοίχημα, καὶ γιὰ τὸ μυστικὸ. Τὸ μυστικὸ ἦσαν, εἶχ' ἓνα δαχτυλίδι καὶ τὸ φοροῦσε κείνη. Λοιπὸν τὸ ἔπαιρνε ὁ πατέρα δης καὶ τὸ ἔβα-νε στὰ φλουργιά του καὶ βάραινανε καὶ κερδοῦσε τὸ στοίχημα. Λοιπὸν αὐριο ἅ-μα ξημερώσῃ ὁ θεὸς δὴ νῆμερα σὰ βασίλειον τὸ κλουβί σου, θὰ τὸ ἀφήκω ἔτσι θέλοντας ἀνοιχτὸ καὶ νὰ φύῃς. Ὑστερα νὰ νῆρτης¹⁴ νὰ μὲ ζητήσης καὶ γὼ σὰ μὲ γυρέψῃ ὁ πατέρα μου τὸ δαχτυλίδι θὰ πῶ: «Πατέρα πλῦθκα καὶ θὰ μ' ἔπесе μέσα στὴ λεγένῃ καὶ θὰ τὸ πέταξαν οἱ δοῦλες». Τὸ πρωὶ ὅπως εἶπα-νε ἔτσι κ' ἐγίνε. Πάει, χάθηκε, ἔφυγε ὁ ἀχτός. Κλάματα αὐτῇ, κακὸ πῶς δὲ βρό-σεξε. Πάει ὁ ἀχτός. Ἄμα νῆρτε ἡ ὥρα, δύθηκε αὐτὸς πολὺ ὠραῖα, πάει στὸ βα-σιλέ, ζητεῖ δὴ γκόρη του. Σὰ δόνε εἶδε ὁ βασιλὲς, δόνε εἶπε: «Παιδί μου, σὲ λυποῦμαι, εἶσαι ἑμορφος καὶ εἶναι κρῖμα νὰ χαθῇς. Ἐγὼ ἔχω αὐτὸ τὸ στοίχη-μα». Εἶπε κι ὁ νέος «ἄς εἶναι». Στέρνει τότες ὁ βασιλὲς δὸ νᾶθρωπό του νὰ πάρῃ τὸ δαχτυλίδι, μὰ τὸ δαχτυλίδι ποῦ; Πῆρε λοιπὸν δὴ βασιλοπούλα. Εἶχε σαράνδα μέρες στεφανωμένος π' ἄρχισαν πόλεμο τὰ βασίλεια. Προσκάλεσανε καὶ δὸ βασιλέ. Λέγει ὁ γαβρός: «Ἐγὼ θὰ πάω καὶ θὰ νικήσω. — Αἱ καλά». Λοι-πὸν ἐτοιμάστηκαν ὅλα, ἔφυγε ὁ γαβρός. Πῆγε στὸ βόλεμο¹⁵, ἀρχίνησε ἡ μάχη, γένκε λεονδάρι ἔκοβε ἀριστερά καὶ δεξιά. Σὲ κάθε μάχη αὐτὸς νικοῦσε. Τε-λείωσε ὁ πόλεμος. Γύρισε κ' ἡ γεναῖκα του δόνε κενδοῦσε στέφανο πὲ μαρ-

14. Ἐλθῇς.

15. Κυρίως πέλεμος παρὰ τῷ λαφ.

γαριτάρια νά δόνε φορέση. Ἦρκουσανε καὶ δόνε γλέπανε πὸ μακρυιά. Ἦθελε κόμα μνιά ὥρα νά φτάση καὶ γένκε ἓνα κακό, ἓνας ἀνεμοστρόφιλος, κατέβκε ὁ Ἀράπης, πῆρε δὸ γαβρό· *brè dō, brè keī, páei!* Ἐν τῷ ἅμα ἔπαψε καὶ ὁ ἀνεμοστρόφιλος καὶ ἡ βροχή. Πῶς θὰ πάνε τώρα χωρίζ δὸ γαβρό; Ἐβαλε ἡ βασιλοπούλα τὸ κανοκιάλι καὶ ἔγλεπε, ὄλους τοὺς ἔγλεπε, δὸ νᾶδρα δὴς δὲ δὸ νῆγλεπε. «Πατέρα, ὁ ἄδρας μου δέ εἶναι μαζί». Κατέβκε ὁ βασιλὲς μαθαίνει τὸ κακὸ ποῦ γένκε. Πῆγε τότε στὴ γκόρη δου καὶ δῆνε λέει: «Παιδί μου, τόση ἦδανε ἡ τύχη μας. Ἔτσι κ' ἔτσι». Ἀμέσως δύνεται στὰ μαῦρα, καὶ στὰ βουνά. Πηγαίνει, βρίσκει μνιά μάλιστα καὶ δῆνε ξηγήθηκε δὸ βόνο δὴς. Λέγει κ' ἡ μάλιστα: «Παιδί μου, ὁ ἄδρας σου ἔτσι κ' ἔτσι». Δῆνε εἶπε ὅλη δὴ νίστορία δου. «Τώρα θὰ πάιης στὸ τάδε τὸ βουνό, θὰ διῆς ἓνα μεγάλο δέδρο κ' ἓνα μάρμαρο ποκάτου. Θὰ κάτσης πάνου στὸ μάρμαρο καὶ θὰ πῆς «ὦχ!» Καὶ θὰ παρουσιαστῇ ἓνας ἀράπης καὶ θὰ σέ ρωτήση τί θέλεις, καὶ σὺ θὰ πῆς δὸ νᾶδρα μου θέλω καὶ θὰ σέ δόνε φέρη καὶ θὰ κάτσης νά μιλήσης δυὸ ὥρες. Σὰ θέλῃ ἓνα τέταρτο νά τελειώσουνε οἱ δυὸ οἱ ὥρες, παραπάνου ἔχει ἓνα δέδρο ἀψηλό, νά πάη νά κάτσης πὰ στὸ δέδρο. Ὅσο νά περάση κεῖνο τὸ τέταρτο ὁ ἄδρας σου θὰ γένη λεονδάρι. Λοιπὸν θὰ πῇ καὶ ὁ Ἀράπης ἅμα δόνε διῆ σὺ γένκες λεονδάρι, ἐγὼ τώρα νά διῆς τί θὰ γένω. Θὰ πάιη κάτου στὴ φωλιά δου καὶ θὰ γενῇ ἀγριογούρουνο καὶ θ' ἀνεβῇ. Ὑστερα θὰ πιαστοῦνε νά βαλέψουνε καὶ νά πῆς δὸ νᾶδρα σου τὸ ἀγριογούρουνο σὰ βαλεύουνε νά τὸ πλακῶνῃ ὅλο στὴ γκαρδιά ὅσο νά δῆνε ζουλήξῃ καὶ νά δῆνε σπάζῃ. Τότες κεῖνο θὰ πῇ ὦχ καὶ μ' ἔφαγες καὶ θὰ πέσῃ κάτου. Ὑστερα θὰ κατεβῇς πὲ τὸ δέδρο, θὰ πάης στὸ νᾶδρα σου καὶ θὰ κατεβῇτε στὴ φωλιά τοῦ Ἀράπη». Ἐκανε λοιπὸν ὅπως δῆνε εἶπε ἡ μάλιστα. Σὰ γκατεβήκανε στὴ φωλιά τοῦ Ἀράπη ἠύρανε κόσμο καὶ κοσμάκη, ποῦ τοὺς ἄρπαζε ὁ Ἀράπης, καὶ θησαυρὸ πὲ δὴ νοῦρά¹⁶. Τότες ξεσκλάβωσανε τοὺς νέους καὶ τίς νέες, κῆραν δὸ θησαυρὸ κ' ἔζησανε αὐτοὶ καλά καὶ μεῖς καλύτερα.

Ὁ ἀχτός

Ἐνα γκαιρὸ κ' ἓνα ζαμάνι ἦδανε ἓνας γέρος καὶ μνιά γριά. Λοιπὸν πῆιαινε στὴ Μπαναῖα ἡ γριά κ' ἔκανε δὸ σταυρὸ δὴς κ' ἔλεῖε: «Παναῖτσα μου, δῶσε με ἓνα παιδάκι κι ἅς εἶναι καὶ γουρουνάκι». Λοιπὸν δὴ νῆδωκε ἓνα παιδάκι κ' ἦδανε γουρουνάκι. Σὰν ἐμεγάλωσε λίγο τὸ γουρουνάκι ἡ γριά ἤθελε νά τὸ σφάξῃ. Ὁ γέρος δὴ νῆλεῖε: «Νὰ τ' ἀφήσουμε νά γένη μεγάλο, παχύ, καὶ τὰ Χριστούγεννα νά τὸ σφάξουμε, νά κάνουμεν δὸ ζαερέ μας»¹⁷. Μὰ ἡ γριά καὶ καλὰ νά τὸ σφάξῃ. Ὁ γέρος ἔλεῖε: «Ὅποτε γριά μεγαλώσῃ τὸ γουρουνάκι καὶ κατουρήσῃ αἷμα¹⁸ καὶ χέσῃ ἄλειμμα τότες νά τὸ σφάξουμε». Αὐτὴ καλὰ καὶ σώνει νά τὸ σφάξῃ. Λοιπὸν πιά δὲν ἔβγαινε στὸ κεφάλι καὶ εἶπε καὶ ὁ γέρος

16. Πολύν.

17. Τὴν προμήθειάν μας.

18. Ὁ λαὸς μόνον γαῖμα λέγει.

«ἄς τὸ σφάξουμε». Λοιπὸν τὸ σφαζανε. Δώνει ὁ γέρος δὴ γριά μέσ' σὲ μνιά γκουφα ὅλα τᾶδερα νὰ πάη στὴ θάλασσα νὰ τὰ πλύνῃ. Κατέβκε κ' ἡ γριά νὰ πάη στὴ θάλασσα νὰ τὰ πλύνῃ. Κεῖ ποῦ τὰ πλυνε, κατεβαίνει ἓνας ἀχτός καὶ κλέφτει ἓνα ἄδερν. Τότες ἡ ἀκρὴ ἀδὶς νὰ πλύνῃ τᾶλλα τᾶδερα, πέφτει καταπόδι πὲ δὲ νάχτὸ καὶ φώναζε: «'Αχτέ μου, τᾶδερίτσι μου, θὰ μὲ δειρὴ ὁ γεροδίτσης μου». Λέει κι ὁ ἀχτός: «Φέρε με ἓνα πουλί καὶ θὰ σὲ δώκω πίσω τᾶδερίτσι σου». Εἶπε κ' ἡ γριά: «Ποῦ νὰ τὸ βρῶ; —Νὰ πάης στὴ γκλῶκα¹⁹ νὰ μὲ φέρῃς πουλί». Πάνου σ' αὐτὸ τὸ ἀναμεταξὺ κατέβηκανε κι ἄλλοι ἀχτοὶ καὶ τ' ἄρπαξαν ὅλα τᾶδερα²⁰. Λοιπὸν ἡ γριά πάει στὴ γκλῶκα καὶ δὴνε λέει: «Κλῶκα μένα πουλί, πουλί γὼ δὲ νάχτὸ. 'Αχτέ μου τᾶδερίτσι μου, θὰ μὲ δειρὴ ὁ γεροδίτσης μου». Λέει κ' ἡ κλῶκα: «Μ' ἔφερες μένα κουκκί, νὰ σὲ δώκω γὼ πουλί, νὰ πάης στὸ νάχτὸ; —Μὲ²¹ ποῦ νὰ πάω; —Νὰ πάης στάλῳνι». Πῆγε κ' ἡ γριά στάλῳνι. «'Αλῳνι μένα κουκκί, κουκκί ἐγὼ δὴ γκλῶκα, ἡ κλῶκα ἐμένα πουλί, πουλί ἐγὼ δὲ νάχτὸ. 'Αχτέ μου τᾶδερίτσι μου, θὰ μὲ δειρὴ ὁ γεροδίτσης μου». Εἶπε καὶ τάλῳνι: «Μ' ἔφερες ἐμένα φρουκάλι²², νὰ σὲ δώκω ἐγὼ κουκκί, νὰ πάης στὴ γκλῶκα; —Μὲ ποῦ νὰ πάω; —Νὰ πάης στὸ βακάλη». Πῆγε ἡ γριά στὸ βακάλη. «βακάλη μένα φρουκάλι, φρουκάλι γὼ τάλῳνι, τάλῳνι μένα κουκκί, κουκκί ἐγὼ δὴ γκλῶκα, ἡ κλῶκα ἐμένα πουλί, πουλί ἐγὼ δὲ νάχτὸ. 'Αχτέ μου τᾶδερίτσι μου, θὰ μὲ δειρὴ ὁ γεροδίτσης μου». Εἶπε κι ὁ βακάλης: «Μ' ἔφερες πεδάρι, νὰ σὲ δώκω γὼ φρουκάλι, νὰ πάης στάλῳνι; —Μὲ ποῦ νὰ πάω; —Νὰ πάης στὸν 'Αη'». Πῆγε στὸν 'Αη. «'Αη μένα πεδάρι, πεδάρι γὼ δὲ βακάλη, ὁ βακάλης μένα φρουκάλι, φρουκάλι ἐγὼ τάλῳνι, τάλῳνι μένα κουκκί, κουκκί γὼ δὴ γκλῶκα, ἡ κλῶκα ἐμένα πουλί, πουλί ἐγὼ δὲ νάχτὸ. 'Αχτέ μου τᾶδερίτσι μου, θὰ μὲ δειρὴ ὁ γεροδίτσης μου». Δὴνε εἶπε καὶ ὁ 'Αης: «Μ' ἔφερες μένα λιβάνι, νὰ σὲ δώκω γὼ πεδάρι, νὰ πάης στὸ βακάλη; —Μὲ ποῦ νὰ πάω; —Νὰ πάης στὸ Θεό». Βγαίνοντας ἡ γριά νὰ πάη στὸ Θεὸ νὰ κι γέρος βροστά της. «Γιὰ ποῦ γριά; —Πάω στὸ Θεὸ νὰ μὲ δώκῃ λιβάνι νὰ πάω στὸν 'Αη, νὰ μὲ δώκῃ ὁ 'Αης πεδάρι νὰ πάω στὸ βακάλη, νὰ μὲ δώκῃ ὁ βακάλης φρουκάλι νὰ πάω στάλῳνι, νὰ μὲ δώκῃ τάλῳνι κουκκί νὰ πάω στὴ γκλῶκα, νὰ μὲ δώκῃ ἡ κλῶκα πουλί νὰ πάω στὸ νάχτὸ, νὰ πάρῃ ὁ ἀχτός τὸ πουλί νὰ μὲ δώκῃ τᾶδερίτσι μου... 'Αχτέ μου...» Δὲν ἐπρόφτασε νὰ πῇ τ' ἄδερίτσι μου καὶ σὲ δὴνε βάνει ὁ γέρος βροστά. Ποῦ σὲ τρώει, ποῦ σὲ πονεῖ; «Μαρὴ ἀκρὴ²⁴, πῆρε ὁ ἀχτός τὸ νὰ τᾶδερο, δὲ νῆπερνες τᾶλλα νὰ πάης στὸ σπίτι;» Εἶπε κ' ἡ γριά: «'Αχ! γέρο μου δὲ δὲ κάνω ἄλλη φορὰ». Δὴνε συγχώρεσε κι ὁ γέρος καὶ πάησαν²⁵ σπίτι δους κ' ἔζησανε καλὰ καὶ μεῖς καλύτερα.

19. Ἡ κλῶσσα.

20. Τὰ ἔντερα.

21. Μὰ ποῦ νὰ πάω;

22. Σάρωθρον.

23. 'Αγιον.

24. Βρὲ ἀνόητη. Τοῦ ἀκρὸς ἀγνωστος ἡ ἐτυμολογία.

25. Πῆγαν.